

Логвин М. Ю.

ORCID: 0009-0002-3497-7007

*аспірантка кафедри мов і літератур Далекого Сходу
та Південно-Східної Азії*

Навчально-науковий інститут філології

Київського національного університету імені Тараса Шевченка,

провідна наукова співробітниця відділу мистецтва країн Сходу

Національний музей мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків

м. Київ, Україна

**РОЛЬ ЕЛЕМЕНТІВ АРХІТЕКТУРНОГО ПЕЙЗАЖУ
У ТВОРАХ КИТАЙСЬКОГО ТРАДИЦІЙНОГО МИСТЕЦТВА
РЕЛІГІЙНО-ОБЕРЕГОВОГО ХАРАКТЕРУ.
ЦІЛЬОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ДВОХ ПРЕДМЕТІВ
З КОЛЕКЦІЇ МУЗЕЮ ХАНЕНКІВ**

Ключові слова: китайський класичний живопис, іконографія, архітектурний пейзаж, синкретична релігія Китаю, скульптура Китаю.

Національний музей мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків володіє найбільшою в Україні колекцією китайського традиційного мистецтва. Серед її артефактів – живописні сувої традиційного жанру “божества і духи” 神仙, твори ужиткового мистецтва і скульптурна композиція з божествами китайського синкретичного пантеону.

У фокусі цього дослідження – один живописний сувій та одна скульптурна композиція. Спільною рисою цих творів є образи “Трьох зірок – божеств щастя, кар’єри та довголіття” 福祿寿三星 і наявність у композиції архітектурних елементів, що споріднює їх із іншим жанром китайського класичного мистецтва – архітектурним пейзажем 界画.

Позаконфесійні божества щастя, кар’єри і довголіття надзвичайно популярні в Синосфері. Їхня сучасна іконографія сформувалася за часів пізньої доби Мін (XVI–XVII ст.), проте має значно давнішу історію [3].

Гармонійний поетапний показ природних і рукотворних елементів важливий як для “земних” пейзажів китайського класичного живопису, так і для зображень палаців божеств – за взірцем імператорських. Таким є мотив традиційного мистецтва “Царство божеств на острові Пенлай” 蓬莱仙境 [5].

На вертикальному сувої № 386 ЖВ МХ, подарованому музею Таїсією Жаспар 1959 року [1], “Трьох зірок” зображено на мармурових

терасах палацу за елітарними забавами: милуванням півонією, розглядом каліграфічного сувою. Хлопчик з почту божества щастя перехилився через візерунчасті бильця тераси. Фрагмент із дитиною, що додає враження невимушеності, – звичний прийом живописців ще з доби Тан [4, с. 244]. Все це споріднює картину із жанровим живописом 风俗画. Її композицію гармонійно структуровано: архітектурні елементи поділяють простір на плани.

Значно гіршою з погляду композиції є багатофігурна скульптура, створена наприкінці XX – на початку XXI століття, що надійшла до Музею Ханенків у 2024 році [2]. Попри очевидну переобтяженість другорядними деталями, основними її елементами є зображення дракона і 16 антропоморфних божеств, серед них – “Трьох зірок”. Іконографію божеств загалом збережено, їхні постаті зображено фронтально, як на храмових вівтарях. Проте вони губляться серед численних другорядних елементів: зображень флори, хмар, скель. Архітектурні елементи, як-от альтанки, ворота і місток, не повністю відповідають традиційним формам і не допомагають структурувати композицію.

Порівняння двох творів показує, що в пізнішому формально збережено іконографію “Трьох зірок” та зображено традиційну архітектуру. Проте постаті божеств не виділено належним чином; також спостерігається відхід від притаманних китайській образотворчій традиції точності зображення архітектури та гармонійної організації планів.

Література:

1. Архів Національного музею мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків. Оп. 7. Од. зб. 148. Спр. 2 (2). Арк. 13.
2. Наказ Міністерства культури та інформаційної політики України № 430 від 14.06.2024 “Про деякі питання управління активами, стягнутими в дохід держави”, Додаток 6. URL: https://mcsc.gov.ua/wp-content/uploads/2024/06/430_nakaz.pdf (дата звернення 25.05.2025).
3. Fong M. H. (1983). The Iconography of the Popular Gods of Happiness, Emolument, and Longevity (Fu Lu Shou). *Artibus Asiae*, 44 (2/3). С. 159–199.
4. 古代艺术三百题/上海古籍出版社编.上海:上海古籍出版社, 1989.9 (2000.12重印)
5. 何處是蓬萊—仙山圖特展. URL: <https://www.npm.gov.tw/Exhibition-Content.aspx?sno=04010138&l=1> (дата звернення 25.05.2025).